

Ekologisk hållbarhet och annan hållbarhet

– Miljökrisen ger människorna en enastående anledning att upptäcka värden vilka filosofi och religion förgäves har visat på, skrev den norske filosofen Arne Naess i förordet till sin bok *Ekologi, samhälle och livsstil* 1973.

Hans budskap är att miljöproblemen bara är symtom på att det är något galet med vårt sätt att leva. Vår längtan riktas mot symboler istället för livet självt. Vi har allt att vinna på att stanna upp, öppna oss och utveckla vår slumrande förmåga till empati med allt levande. Inte bara miljön skulle må bättre, livet skulle också bli fullt av mening.

Begreppet hållbar utveckling lanserades i en annan anda. Brundtlandkommissionens analys att miljöproblemen beror på för mycket utveckling i Nord och för lite i Syd, undviker frågor om vad för slags utveckling, på vems villkor och vad den syftar till. Samtidigt har den efterföljande Rio-processen haft oerhört stor betydelse genom att sätta resursknapphet och global fördelning på dagordningen.

Göran Persson väljer att mynta ett nytt begrepp vid sidan av det internationellt vedertagna, nämligen *ekologiskt* hållbar utveckling. På frågan om vad som menas har jag fått svaret: Socialdemokratin har alltid arbetat för ekonomisk och social hållbarhet. Nu lägger vi extra kraft på den ekologiska dimensionen av hållbarheten eftersom den har försumrats tidigare.

Det är alltså inget fel på samhället. Det är bara det här med miljön som måste fixas till. Vart tog Rio-processens viktigaste budskap vägen: "Miljö och utveckling hör ihop!"?

En kollega i Indien beskrev sin syn på situationen i världen så här: Jorden kommer inte att leva i all evighet. Den är gammal och börjar bli sliten. Miljöarbetet handlar om att låta jorden åldras med värdighet.

Ett liknande synsätt, jorden som en organism med rätt att åldras, hade vi i Europa fram till 1500-talet. Först på 1600-talet kom den mekanistiska världsbilden och synen på jorden som en maskin.

På senare tid har jag börjat undra om hållbar utveckling har blivit drömmen om jorden som en evighetsmaskin. Finns det en risk att hållbar utveckling blir en parallell till sjukvårdens satsningar på att till varje pris upprätthålla liv som ibland är tomt, istället för att acceptera värdigt åldrande och död?

Det är lätt att propagera för hållbarhet. Svårare är det att odla värdighet, varsamhet, generositet, mod och insikt. Ändå är just detta både mål och medel. Hållbarheten kan omöjligtvis vara ett mål i sig.

Hur ska vi tolka Perssons ekologiska hållbarhet?

I en positiv tolkning innebär "ekologisk" en förstärkning. En markering att ekologiska värden tas på allvar.

Ordet används också som en försvagande avgränsning. Jag hoppas att jag har fel, men det tycks mig som att alla intressanta frågor plötsligt faller utanför ramen i regeringens åtgärds paket för *ekologisk* hållbarhet: rättvisa, gemenskap, livskvalitet och mening. Likaså tycks det inte höra hit att föreslå förändringar i det ekonomiska systemet, maktstrukturer eller att avslöja föråldrade världsbilder, dvs allt som till äventyrs skulle kunna leda till förändring. Vad blir då kvar annat än symptom bekämpning?

Men min främsta invändning mot det nya ordet är:

Allt vi människor gör är beroende av naturens understöd. Det som inte är ekologiskt hållbart kan i längden inte vara hållbart alls, i något avseende. Tillägget ekologiskt är överflödigt om man förstått det minsta lilla om hållbarhetens villkor.

Hillevi.Helmfrid@ebox.tninet.se